

การรักษาราชการแทนหรือการรักษาการในตำแหน่ง

ความหมาย

การรักษาราชการแทนหรือการรักษาการในตำแหน่ง หมายถึง การให้ข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งหนึ่ง มีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบงานในตำแหน่งอื่นอีกตำแหน่งหนึ่ง เป็นการชั่วคราวในกรณีที่ไม่ได้มีผู้ดำรงตำแหน่งนั้นหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้

การรักษาราชการแทน

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (หมวด 6 มาตรา 44 - 49 มาตรา 56 และมาตรา 64)

สาระสำคัญ

พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 44 ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองปลัดกระทรวงเป็นผู้รักษาการแทน ถ้ามีรองปลัดกระทรวงหลายคน ให้นายกรัฐมนตรีสำหรับสำนักนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแต่งตั้งรองปลัดกระทรวงคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้นายกรัฐมนตรีสำหรับสำนักนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวง ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดี หรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาการแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ปลัดกระทรวงจะแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวง ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการกอง หรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาการแทนได้

มาตรา 45 ให้นำความในมาตรา 44 มาใช้บังคับแก่กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งปลัดทบวง หรือรองปลัดทบวงตามมาตรา 24 หรือมาตรา 28 ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 46 ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองอธิบดีเป็นผู้รักษาการแทน ถ้ามีรองอธิบดีหลายคน ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งรองอธิบดีคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้รักษาการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งข้าราชการในกรม ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดี หรือข้าราชการตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้ากอง หรือเทียบเท่าขึ้นไปคนใดคนหนึ่ง เป็นผู้รักษาการแทน แต่ถ้านายกรัฐมนตรีสำหรับสำนักนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เห็นสมควรเพื่อความเหมาะสมแก่การรับผิดชอบการปฏิบัติราชการในกรมนั้น นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง จะแต่งตั้งข้าราชการคนใดคนหนึ่ง ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิบดีหรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาการแทนก็ได้

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ อธิบดีจะแต่งตั้งข้าราชการในกรม ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดี หรือข้าราชการตั้งแต่ตำแหน่งหัวหน้ากอง หรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นผู้รักษาราชการแทนก็ได้

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่ง เลขธิการ รองเลขธิการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งเทียบเท่า ปลัดกระทรวงหรืออธิบดี ในส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 47 ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรมตามมาตรา 33 วรรคหนึ่งหรือ หัวหน้าส่วนราชการตามมาตรา 33 วรรคสอง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมคนหนึ่งซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาราชการแทน

ให้นำความในมาตรานี้มาใช้บังคับแก่ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็น กรมด้วยโดยอนุโลม

มาตรา 48 ให้ผู้รักษาราชการแทนตามความในพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งใด หรือผู้รักษาราชการแทนผู้ดำรงตำแหน่งนั้นมอบหมาย หรือมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นปฏิบัติราชการแทน ให้ผู้ปฏิบัติราชการแทน มีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับผู้ซึ่งมอบหมายหรือมอบอำนาจ

ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งใด เป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่ อย่างใดให้ผู้รักษาราชการแทนหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนมีอำนาจหน้าที่เป็นกรรมการหรือมีอำนาจหน้าที่ เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ในการรักษาราชการแทนหรือปฏิบัติราชการแทนด้วย แล้วแต่กรณี

มาตรา 49 การเป็นผู้รักษาราชการแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือน อำนาจนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าปลัดกระทรวง ปลัดทบวง อธิบดีหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาที่จะแต่งตั้งข้าราชการอื่นเป็น ผู้รักษาราชการแทน ตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมาย

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรอง หรือ ผู้ช่วยพ้นจากความเป็นผู้รักษาราชการแทน นับแต่เวลาที่ผู้ได้รับแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งเข้ารับหน้าที่

มาตรา 56 ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติ ราชการได้ ให้รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรง ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ปลัดจังหวัดเป็นผู้รักษาราชการแทน ถ้ามีรองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดจังหวัดหลายคน ให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้ง รองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดจังหวัดคนหนึ่ง แล้วแต่กรณี เป็นผู้ รักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด และ

ปลัดจังหวัดหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งมีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นผู้รักษาราชการแทน

มาตรา 64 ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง ปลัดอำเภอ หรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ผู้มีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นผู้รักษาราชการแทน

ถ้ามีผู้ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ แต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้นายอำเภอแต่งตั้ง ปลัดอำเภอ หรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอผู้มีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นผู้รักษาราชการแทน

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอมิได้แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนไว้ตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ให้ปลัดอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอผู้มีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นผู้รักษาราชการแทน

**การรักษาราชการแทนตามพระราชบัญญัติ
ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม**

ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่มี/มี แต่ไม่อาจ ปฏิบัติราชการ	ผู้รักษาราชการแทน	วิธีการ	ผู้มีอำนาจสั่งให้ รักษาราชการแทน
1. ปลัดกระทรวง (มาตรา 44)	1. รองปลัดกระทรวง 2.อธิบดีหรือเทียบเท่า	1.กรณีมีรองปลัดกระทรวงคนเดียวให้รักษาราชการแทนโดยอัตโนมัติ 2. กรณีที่มีรองปลัดกระทรวงหลายคนให้สั่งแต่งตั้งรองปลัดกระทรวงคนใดคนหนึ่งรักษาราชการแทน กรณีไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวง หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้สั่งแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอธิบดีหรือเทียบเท่าคนใดคนหนึ่งในกระทรวงนั้นรักษาราชการแทน	ไม่ต้องสั่งแต่งตั้ง นายกรัฐมนตรีสำหรับ สำนักนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงแล้วแต่กรณี นายกรัฐมนตรีสำหรับ สำนักนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงแล้วแต่กรณี
2. รองปลัดกระทรวง (มาตรา 44)	ผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่า	ให้สั่งแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าคนใดคนหนึ่งในกระทรวงนั้นรักษาราชการแทน หมายเหตุ ให้ใช้วิธีการเช่นเดียวกันนี้กับกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งปลัดทบวงหรือรองปลัดทบวงด้วยโดยอนุโลม (มาตรา 45)	ปลัดกระทรวง

ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่มี/มี แต่ไม่อาจ ปฏิบัติราชการ	ผู้รักษาราชการแทน	วิธีการ	ผู้มีอำนาจสั่งให้ รักษาราชการแทน
3. อธิบดี (มาตรา 46 วรรคหนึ่ง)	1. รองอธิบดี 2. หัวหน้ากอง หรือ เทียบเท่าขึ้นไปหรือผู้ ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบ เท่ารองอธิบดี 3. ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่ต่ำกว่ารองอธิบดี หรือเทียบเท่า	1.กรณีมีรองอธิบดีคนเดียว ให้รักษาราชการแทนโดยอัตโนมัติ ไม่ต้องสั่งแต่งตั้ง 2.กรณีมีรองอธิบดีหลายคน ให้สั่งแต่งตั้งรองอธิบดีคนใดคนหนึ่งรักษาราชการแทน กรณีไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดี หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้สั่งแต่งตั้งผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเท่ารองอธิบดีหรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าขึ้นไปในกรม นั้น คนใดคนหนึ่งรักษาราชการแทน กรณีที่นายกรัฐมนตรี (สำหรับสำนักนายกรัฐมนตรี) หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เห็นสมควรเพื่อความเหมาะสมแก่การรับผิดชอบแก่การปฏิบัติราชการในกรม นั้นจะสั่งแต่งตั้งข้าราชการผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอธิบดี หรือเทียบเท่าขึ้นไป คนใดคนหนึ่งในกระทรวงนั้นรักษาราชการแทนก็ได้	ปลัดกระทรวง ปลัดกระทรวง นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแล้วแต่กรณี

ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่มี/มี แต่ไม่อาจ ปฏิบัติราชการ	ผู้รักษาราชการแทน	วิธีการ	ผู้มีอำนาจสั่งให้ รักษาราชการแทน
4. รองอธิบดี (มาตรา 46 วรรคสอง)	ผู้ดำรงตำแหน่ง เทียบเท่ารองอธิบดี หรือหัวหน้ากองหรือ เทียบเท่าขึ้นไป	ให้สั่งแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า รองอธิบดีหรือหัวหน้ากองหรือเทียบ เท่าขึ้นไปในกรมนั้นรักษาราชการ แทน หมายเหตุ ให้ใช้วิธีการเช่นเดียวกัน นี้กับตำแหน่งเลขาธิการ รองเลขาธิการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการหรือ ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นเทียบเท่า ปลัดกระทรวง หรืออธิบดีใน ส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมี ฐานะเป็นกรมด้วยโดยอนุโลม	อธิบดี
5. เลขานุการกรม ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากองหรือ หัวหน้าส่วนราชการ ที่ เรียกชื่ออย่างอื่น ที่เทียบเท่าผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้า ส่วนราชการ ตาม มาตรา 33 (มาตรา 47)	ผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำ กว่าหัวหน้ากอง หรือ เทียบเท่า	ให้สั่งแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำ กว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าคนใด คนหนึ่งในการมนั้นรักษาราชการแทน หมายเหตุ ให้ใช้วิธีการเช่นเดียวกัน นี้กับส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมด้วยโดยอนุโลม	อธิบดี

ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่มี/มี แต่ไม่อาจ ปฏิบัติราชการ	ผู้รักษาราชการแทน	วิธีการ	ผู้มีอำนาจสั่งให้ รักษาราชการแทน
6. ผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา 56)	1. รองผู้ว่าราชการ จังหวัด 2. ผู้ช่วยผู้ว่าราชการ จังหวัด 3. ปลัดจังหวัด 4. หัวหน้าส่วน ราชการประจำจังหวัด ซึ่งมีอาวุโส	1. กรณีที่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด คนเดียว ให้รักษาราชการแทนโดย อัตโนมัติ ไม่ต้องสั่งแต่งตั้ง 2. กรณีที่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด หลายคน ให้สั่งแต่งตั้งรองผู้ว่าราชการ จังหวัดคนใดคนหนึ่งรักษาราชการแทน กรณีที่ไม่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ มีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ถ้า 1. มีผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดคนเดียว ให้ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดรักษาราชการแทนโดยอัตโนมัติไม่ต้อง สั่งแต่งตั้ง 2. มีผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดหลายคน ให้สั่งแต่งตั้งผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด คนใดคนหนึ่งรักษาราชการแทน กรณีที่ไม่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดและ ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือมีแต่ ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้ปลัดจังหวัด รักษาราชการแทนโดยอัตโนมัติ ไม่ต้อง สั่งแต่งตั้ง กรณีที่ไม่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดและ ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดและปลัด จังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการ ได้ ให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วน ราชการประจำจังหวัดนั้นซึ่งมีอาวุโส ตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ รักษาราชการแทนโดยอัตโนมัติไม่ต้อง สั่งแต่งตั้ง	- ปลัดกระทรวง มหาดไทย - ปลัดกระทรวง มหาดไทย - -

ผู้ดำรงตำแหน่ง ไม่มี/มี แต่ไม่อาจ ปฏิบัติราชการ	ผู้รักษาราชการแทน	วิธีการ	ผู้มีอำนาจสั่งให้ รักษาราชการแทน
7. นายอำเภอ (มาตรา 64)	ปลัดอำเภอหรือ หัวหน้าส่วนราชการ ประจำอำเภอ ซึ่งมี อาวุโส	1. กรณีที่ไม่มีนายอำเภอ ให้สั่งแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอ หรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนั้น ซึ่งมีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการรักษาราชการแทน 2. กรณีมีนายอำเภอ แต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้สั่งแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนั้น ซึ่งมีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการรักษาราชการแทน 3. กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมิได้แต่งตั้งผู้รักษาราชการแทนไว้ตามข้อ 1 และ 2 ให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอหรือหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนั้น ซึ่งมีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการรักษาราชการแทนโดยอัตโนมัติไม่ต้องสั่งแต่งตั้ง	ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ

การรักษาการในตำแหน่ง

พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

มาตรา 68 ในกรณีที่ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ และเป็นกรณีที่มิได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 52 มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการพลเรือนที่เห็นสมควรรักษาการในตำแหน่งนั้นได้

ผู้รักษาการในตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง ให้มีอำนาจหน้าที่ตามตำแหน่งที่รักษาการนั้น ในกรณีที่มีกฎหมายอื่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี มติคณะกรรมการตามกฎหมายหรือคำสั่งผู้บังคับบัญชา แต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ เป็นกรรมการ หรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใดก็ได้ให้ผู้รักษาการในตำแหน่งทำหน้าที่กรรมการ หรือมีอำนาจหน้าที่อย่างนั้นในระหว่างที่รักษาการในตำแหน่งแล้วแต่กรณี

คำอธิบายการรักษาการในตำแหน่ง

- 1.ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินมิได้บัญญัติเรื่องการรักษาราชการแทนไว้เป็นอย่างอื่น จึงสั่งให้ผู้รักษาการในตำแหน่งได้ เช่น ตำแหน่งผู้ตรวจราชการ นิติกร เป็นต้น
- 2.ผู้ที่จะเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งได้ ต้องเป็นข้าราชการพลเรือน แต่ไม่จำกัดตำแหน่งและไม่จำกัดว่าจะต้องอยู่ในสังกัดส่วนราชการเดียวกัน จะตั้งจากข้าราชการพลเรือนต่างกรมก็ได้ ดำรงตำแหน่งได้อยู่ก็ได้
- 3.การสั่งให้รักษาการในตำแหน่งในระดับ 8 ไม่ต้องขอความเห็นชอบจากปลัดกระทรวง เพราะมิใช่การแต่งตั้ง
- 4.การสั่งให้รักษาการในตำแหน่งจะสั่งไว้เป็นการล่วงหน้าว่า ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เมื่อใด ให้ผู้ที่ระบุไว้ในคำสั่งเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งได้
- 5.สั่งให้มีผลย้อนหลังไม่ได้

ขั้นตอนการปฏิบัติ

เมื่อปรากฏว่าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนั้นๆ หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้พิจารณาว่าเป็นตำแหน่งที่ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมบัญญัติไว้หรือไม่ ถ้าหากกำหนดไว้แล้วก็ให้ดำเนินการสั่งให้ข้าราชการรักษาราชการแทนหรือโดยอัตโนมัติ ถ้าไม่ได้บัญญัติไว้ก็ต้องสั่งให้รักษาการในตำแหน่งตามมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

ข้อสังเกต

1.การเป็นผู้รักษาราชการแทนหรือรักษาการในตำแหน่งไม่ทำให้ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่เดิม

2.ผู้ที่รักษาราชการแทนหรือรักษาการในตำแหน่งใดก็ตามจะพ้นจากการเป็นผู้รักษาราชการแทนหรือรักษาการในตำแหน่งนั้น เมื่อมีผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ หรือเมื่อผู้ที่ดำรงตำแหน่งกลับมาปฏิบัติราชการในตำแหน่งนั้น ๆ แล้ว

3.กฎหมาย 2 ฉบับ ควรพิจารณาจาก พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติมก่อน ถ้าไม่ได้บัญญัติไว้จึงใช้ พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

4.กรณีผู้ดำรงตำแหน่งไม่อาจปฏิบัติราชการได้สำหรับตำแหน่งปลัดทบวง รองปลัดทบวง เลขธิการ รองเลขธิการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งเทียบเท่าปลัดกระทรวงหรืออธิบดี ในส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรมด้วย ที่มีได้บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้พิจารณาปัญหา ดังกล่าวแล้ว เห็นว่าเมื่อมีเลขธิการและรองเลขธิการ แต่ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ก็สามารถดำเนินการออกคำสั่งรักษาราชการแทนได้เช่นเดียวกับส่วนราชการในระดับกรมอื่นๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ของมาตรา 46 วรรคหนึ่งและวรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ดังกล่าวมาบังคับใช้โดยอนุโลม

(หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0601/991 ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2543)

5.กรณีรองผู้ว่าราชการจังหวัดไม่มีหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ซึ่งมีได้บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ดังนั้นหากต้องการให้มีผู้ทำหน้าที่และรับผิดชอบงานในตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด ก็ต้องสั่งให้รักษาการในตำแหน่งตามมาตรา 68 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

กรณีที่สำนักงาน ก.พ.เคยตอบข้อหารือ

ข้อหารือ ตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด และตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอ ตามมาตรา 31 วรรคสอง พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้และผู้บังคับบัญชาประสงค์ให้ผู้อื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้น จะต้องดำเนินการอย่างไร

ตอบข้อหารือ กรณีนี้ก็จะต้องดำเนินการแต่งตั้งข้าราชการในกรมซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาราชการแทน ตามมาตรา 47 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เช่น พาณิชยจังหวัดไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ในฐานะหัวหน้าส่วนราชการของกรมเจ้าสังกัดย่อมมีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการใน

สำนักงานปลัดกระทรวง ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากองหรือเทียบเท่าเป็นผู้รักษาราชการแทน พาณิชย์จังหวัดได้

(หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0604/26 ลงวันที่ 12 มกราคม 2539)

ข้อหารือ ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งระดับ 8 รักษาการในตำแหน่งระดับ 7 ได้หรือไม่

ตอบข้อหารือ ได้ เพราะมาตรา 68 บัญญัติให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 52 มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการพลเรือนที่เห็นสมควรรักษาการในตำแหน่งได้ และโดยที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจบรรจุและแต่งตั้ง ข้าราชการตั้งแต่ระดับ 7 ลงมาในราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่มีใช้ตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ดังนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดจึงมีอำนาจที่จะสั่งข้าราชการให้รักษาการในตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 7 ลงมา ในกรณีดังกล่าวได้ (ถือตำแหน่งที่รักษาการเป็นหลัก) โดยสั่งจากข้าราชการพลเรือนตำแหน่งระดับใด ก็ได้ที่เห็นสมควร

ข้อหารือ กรณีกรมหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ จะแต่งตั้งข้าราชการครู ระดับ 7 ในสังกัดกรมเดียวกันที่มาช่วยปฏิบัติราชการที่สำนักงานเลขาธิการกรมให้รักษาราชการแทนเลขาธิการกรมได้หรือไม่

ตอบข้อหารือ กรมดังกล่าว อาจแต่งตั้งข้าราชการครูระดับ 7 ในสังกัดที่มาช่วยปฏิบัติราชการที่สำนักงานเลขาธิการกรมให้รักษาราชการแทนเลขาธิการกรม ในกรณีที่เลขาธิการกรม ไม่อยู่หรือไม่อาจปฏิบัติราชการได้เนื่องจากข้าราชการครูดังกล่าวก็เป็นข้าราชการในสังกัดกรมเดียวกันและดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากอง

(หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0703/548 ลงวันที่ 24 มิถุนายน 2539)

ข้อหารือ กรมหนึ่ง มีรองอธิบดี 2 คน รองอธิบดีคนหนึ่งไปต่างประเทศและระหว่างนั้นอธิบดีไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ปลัดกระทรวงต้องแต่งตั้งรองอธิบดีที่ยังอยู่ให้รักษาราชการแทน ได้หรือไม่

ตอบข้อหารือ เนื่องจากเหลือรองอธิบดีอยู่เพียงคนเดียว จึงให้รักษาราชการแทนได้โดยอัตโนมัติไม่ต้องสั่งแต่งตั้งทั้งนี้ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ข้อหารือ กระทรวงหนึ่ง มีคำสั่งให้นาย จ. ตำแหน่งผู้อำนวยการกอง กรม ต. ไปรักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (นักวิชาการ 9 ชช.) ที่ว่าง กรณีดังกล่าวนี้ นาย จ. จะพ้นจากตำแหน่งผู้อำนวยการกอง หรือไม่ และจะมีสิทธิได้รับเงินประจำตำแหน่งผู้อำนวยการกองหรือไม่ อย่างไร

ตอบข้อหารือ การที่กระทรวงดังกล่าว มีคำสั่งให้นาย จ. ตำแหน่งผู้อำนวยการกอง ไปรักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (นักวิชาการ 9 ชช.) ที่ว่าง คำสั่งดังกล่าวไม่ทำให้บุคคลผู้นี้พ้นจากตำแหน่งผู้อำนวยการกอง และหากนาย จ. ยังคงปฏิบัติหน้าที่หลักของตำแหน่งผู้อำนวยการกอง ก็จะมีสิทธิได้รับเงินประจำตำแหน่งผู้อำนวยการกอง ดังกล่าวต่อไป แต่ถ้านาย จ. ปฏิบัติหน้าที่หลักของ

ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (นักวิชาการ 9 ชช.) โดยมิได้ปฏิบัติหน้าที่หลักของตำแหน่งผู้อำนวยการกอง
ก็จะมีสิทธิได้รับเงินประจำตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นเงินประจำตำแหน่งใด
(หนังสือสำนักงาน ก.พ.ที่ นร 0703/675 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2542)
